

Spis treści:

Wstęp	2
Rozdział I	
Charakterystyka gminy wiejskiej Zduńska Wola	4
1. Położenie gminy na tle województwa i powiatu.....	4
2. Środowisko przyrodnicze.....	5
2.1. Hipsometria i rzeźba na tle położenia fizycznogeograficznego.....	5
2.2. Powierzchniowe utwory geologiczne.....	7
2.3. Hydrografia obszaru.....	8
2.4. Klimat.....	9
2.5. Szata roślinna.....	9
3. Przekształcenie terenu gminy wskutek działalności człowieka.....	10
3.1. Sieć transportowa.....	10
3.2. Osadnictwo.....	10
3.3. Gospodarka gminy.....	11
Rozdział II	
Gleby gminy Zduńska Wola – charakterystyka i ocena przydatności rolniczej	12
1. Typy genetyczne gleb na terenie gminy.....	12
1.1. Gleby bielcowe i pseudobielcowe.....	12
1.2. Gleby brunatne wyługowane i właściwe.....	13
1.3. Mady rzeczne.....	14
1.4. Czarne ziemie zdegradowane i szare ziemie.....	15
1.5. Gleby murszowe.....	16
2. Przestrzenne zróżnicowanie wartości użytkowej gleb gminy Zduńska Wola.....	16
3. Zagrożenia naturalne i antropogeniczne pokrywy glebowej gminy.....	18
Rozdział III	
Rozwój społeczno-gospodarczy gminy Zduńska Wola a gleby	19
1. Struktura użytkowania terenu w gminie.....	19
2. Rolnictwo i leśnictwo.....	20
2.1. Główne kierunki produkcji rolnej.....	21
2.2. Rola rolnictwa w gospodarce poszczególnych sołectw a gleby.....	21
2.3. Struktura wielkościowa gospodarstw	22
3. Osadnictwo i transport	23
4. Przemysł i usługi	25
Podsumowanie	26
Spis rysunków i tabel	27
Bibliografia	28

Wstęp

Głównym rodzajem działalności gospodarczej człowieka na obszarach wiejskich jest rolnictwo. Współcześnie funkcja ta często miesza się z działalnością usługową i produkcyjną a podmiejskie wsie pełnią funkcję rezydencjonalną .

Tematem mojej pracy jest wpływ gleb na rozwój gminy wiejskiej Zduńska Wola, której jestem mieszkańcem od 7 lat, wcześniej mieszkalem w mieście Zduńska Wola. Mieszkając na terenie gminy we wsi Maciejów, będącej częścią sołectwa Janiszewice, na co dzień dostrzegam zmiany dokonujące się w otaczającej mnie przestrzeni. Zmiany widoczne są w sferze gospodarczej, osadniczej , dotyczą także stylu życia mieszkańców. Na terenie gminy w ostatnich latach powstało wiele nowych domów, zakładów usługowych i produkcyjnych. Małe rolnicze wsie straciły swój pierwotny charakter. Rolnicy unowocześnili swoje gospodarstwa, zmienili ich profile. Czy jakość i rozmieszczenie gleb wpływa na rozwój gminy? W mojej pracy spróbuję odpowiedzieć na to pytanie.

Położenie obszaru badawczego na tle powiatu zduńskowolskiego

Gmina wiejska Zduńska Wola znajduje się w zachodniej części województwa łódzkiego na terenie powiatu zduńskowolskiego i graniczy z gminami: Szadek, Łask, Sędziejowice, Zapolice, Sieradz, Warta oraz z miastem Zduńska Wola (**rys.1**). Obszar gminy wynosi 112 km². Według stanu na 30 września 2015 r. w gminie Zduńska Wola mieszkało 11.898 mieszkańców¹.

Wpływ gleb na gospodarkę gminy czyli krótko o przedmiocie badań

Przedmiotem mojej pracy jest wpływ gleb na rozwój i gospodarkę gminy wiejskiej Zduńska Wola. Czym jest gleba? *Jest to zewnętrzna warstwa skorupy ziemskiej o grubości od kilkunastu centymetrów do kilku metrów. Składa się z cząstek mineralnych i organicznych oraz wody i powietrza. Gleba powstaje w wyniku długotrwałych i złożonych procesów fizycznych, chemicznych oraz biologicznych. Nazywamy je procesami glebotwórczymi.*

Gleby mają olbrzymi wpływ na życie człowieka. Szczególnie jest to widoczne na obszarach rolniczych. Wpływają na strukturę zasiewów i profil gospodarstw. Decydują o kierunkach rozwoju i przeznaczeniu terenu. Tereny o bardzo dobrych glebach są przeznaczane pod zasiewy roślin o dużych wymaganiach , słabsze gleby są zalesiane lub przeznaczane pod zabudowę mieszkaniową.

¹ ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY ZDUŃSKA WOLA Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XV/181/2016 Rady Gminy Zduńska Wola
z dnia 23 czerwca 2016 r., str.52

Jak gromadziłem materiał badawczy?

Realizacja tematu wymagała zdobycia wielu informacji dotyczących m.in. rodzajów i rozmieszczenia gleb na obszarze gminy, aktualnej struktury użytkowania ziemi i przeznaczenia terenów gminnych, analizie poddano także strategię rozwoju gminy. Szukając informacji napotkałem wiele trudności.

Część informacji uzyskałem w Urzędzie Gminy Zduńska Wola w Wydziale Infrastruktury, Rolnictwa i Zamówień Publicznych. Udostępniono mi dokument „*Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zduńska Wola*” przyjęty uchwałą Rady Gminy w czerwcu 2016r.. Uzyskałem również załączone do dokumentu mapy kierunków polityki przestrzennej oraz uwarunkowań rozwoju gminy. Przeprowadziłem również rozmowę z panią Anną Szwedzką - inspektorem zespołu ds. zagospodarowania przestrzennego.

Do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zwróciłem się z wnioskiem o udostępnienie bieżących danych z zakresu struktury zasiewów w gminie Zduńska Wola. Niestety napotkałem na problem, gdyż materiały pochodzące z tej instytucji dotarły do mnie zbyt późno stąd nie zostały uwzględnione w pracy.

W Starostwie Powiatowym w Zduńskiej Woli w Wydziale Geodezji, Kartografii i Katastru uzyskałem mapy topograficzne gminy Zduńska Wola wykonane w skali 1:25000 oraz 1:50 000. Uzyskane mapy wykorzystałem jako podkład kartograficzny do sporządzonych własnoręcznie map rozmieszczenia gleb i struktury użytkowania terenu gminy. Tworząc mapę gleb w skali 1:50 000 korzystałem z danych odczytanych z cyfrowej mapy glebowo-rolniczej i geologicznej pochodzącej ze strony internetowej www.geoportal.lodzkie.pl. oraz mapy gleb dawnego województwa sieradzkiego uzyskanej w Starostwie Powiatowym w Sieradzu. Na podstawie *Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju gminy Zduńska Wola* z 2016r. wykonałem mapę zagospodarowania przestrzennego gminy w skali 1:25 000.

W pracy wykorzystałem również dane statystyczne dotyczące rolnictwa w województwie łódzkim pochodzące ze strony internetowej Głównego Urzędu Statystycznego. Niezwykle pomocny okazał się również gminny zbiorczy wykaz użytków rolnych oraz lasów z podziałem na klasy gleboznawcze oraz grupy i podgrupy rejestrowe uzyskany w Starostwie Powiatowym w Zduńskiej Woli. Informacje uzyskane z tego dokumentu pozwoliły mi sporządzić część wykresów obrazujących strukturę użytkowania gruntów na terenie gminy.

Celem prezentacji typów gleb wykonałem kilka profili glebowych. Zdjęcia z badań terenowych zestawilem z własnoręcznie wykonanymi szkicami. Poszukiwanie różnych typów gleb i wykonanie wykopów było dla mnie ciekawym doświadczeniem badawczym. W pracy wykorzystałem również własnoręcznie wykonane zdjęcia.

Rozdział I

Charakterystyka gminy wiejskiej Zduńska Wola

1. Położenie gminy na tle województwa i powiatu

Gmina wiejska Zduńska Wola w obecnym stanie terytorialnym istnieje od 1 stycznia 1973 r., kiedy wraz z innymi gminami wchodziła w skład ówczesnego województwa sieradzkiego. Od 1 stycznia 1999 r. znajduje się w zachodniej części województwa łódzkiego wchodząc wraz z gminami Szadek, Zapolice i miastem Zduńska Wola w skład powiatu zduńskowolskiego (**rys.1**). Gmina położona jest w obrębie zurbanizowanego zachodniego pasma Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej co niewątpliwie wpływa na kierunki jej rozwoju.

Rys.1. Gmina Zduńska Wola na tle województwa i powiatu

Źródła: <http://lodzkie.eu> <https://osp.org.pl/>

Obszar gminy zajmuje ok. 112 km² (111,54km²) i stanowi 0,6 % obszaru województwa łódzkiego i 30,27 % powierzchni powiatu zduńskowolskiego². Teren gminy rozciąga się dookoła miasta Zduńska Wola i graniczy z obszarami sześciu gmin: od N z gminami Szadek i Warta, od S z gminą Zapolice, od W z gminą Sieradz a od E z gminami Łask i Sędziejowice.

² Tamże, str.14

Gmina Zduńska Wola w odróżnieniu od innych gmin wiejskich nie posiada tzw. miejscowości gminnej, jej funkcję pełni miasto Zduńska Wola (osobna gmina miejska) będące jednocześnie siedzibą powiatu. W skład gminy wchodzi 31 sołectw z 41 miejscowościami. Funkcjonowanie gminy jest silnie powiązane z miastem Zduńska Wola (**rys.2**), szczególnie widoczne jest to w strefie bezpośrednio przylegającej do niej mającej charakter podmiejski gdzie intensywnie zachodzą procesy semiurbanizacji.³

Rys.2. Gmina i miasto Zduńska Wola

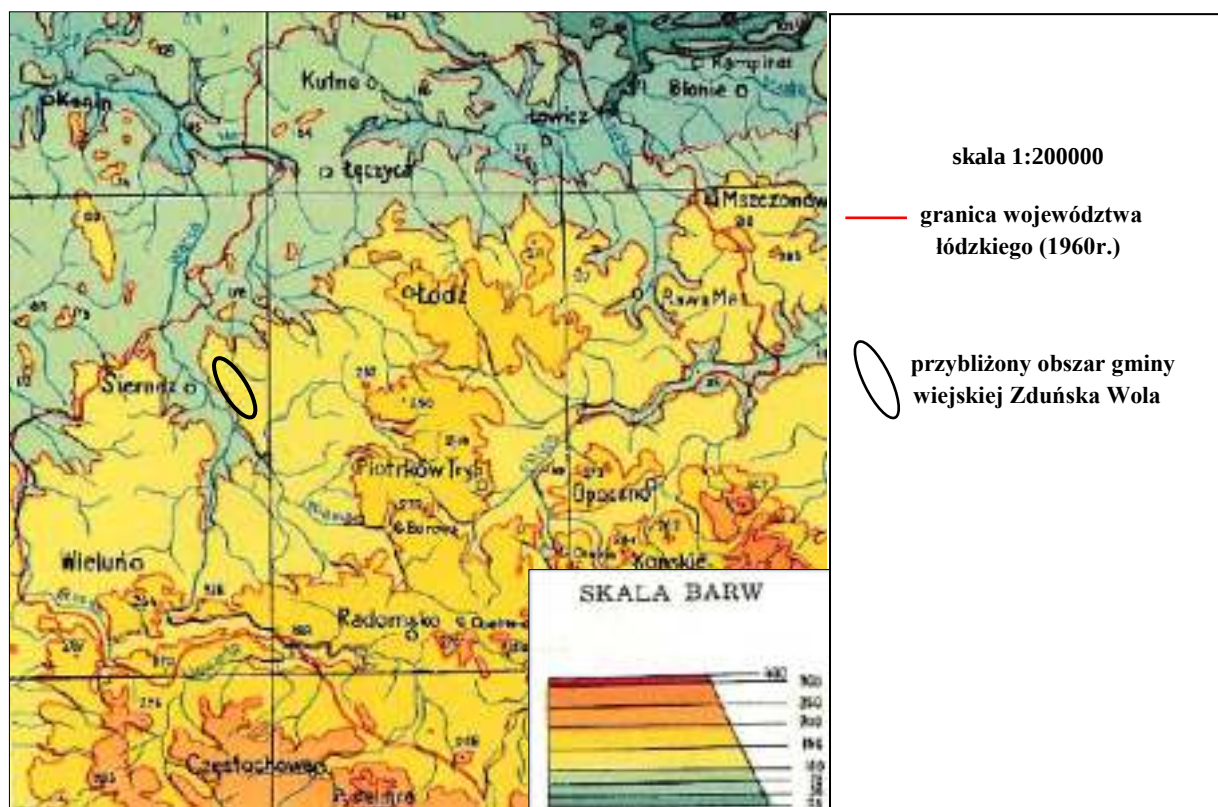
Źródło: <http://gminazdunskawola.pl>

2. Środowisko przyrodnicze

2.1. Hipsometria i rzeźba na tle położenia fizycznogeograficznego

Według regionalizacji J. Kondrackiego gmina Zduńska Wola położona jest w środkowej części Niziny Południowowielkopolskiej, głównie na obszarze Wysoczyzny Łaskiej. Niewielki południowo-zachodni fragment gminy znajduje się w Kotlinie Sieradzkiej (**rys.3**).

³ *Semiurbanizacja* - proces umiastowienia wsi, któremu podlegają zwykle wsie położone w pobliżu dużych miast. Teren wiejski zaczyna przypominać miasto, również pod względem warunków społeczno-bytowych. Następuje podniesienie poziomu życia, jak i upowszechnienie się miejskiego stylu życia. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Semiurbanizacja>

Rys.3. Mapa hipsometryczna województwa łódzkiego

Źródło. Opracowanie własne na podstawie mapy hipsometrycznej autorstwa J. Kondrackiego (Roczniki Nauk Rolniczych. Warszawa 1960 str.7, PAN)

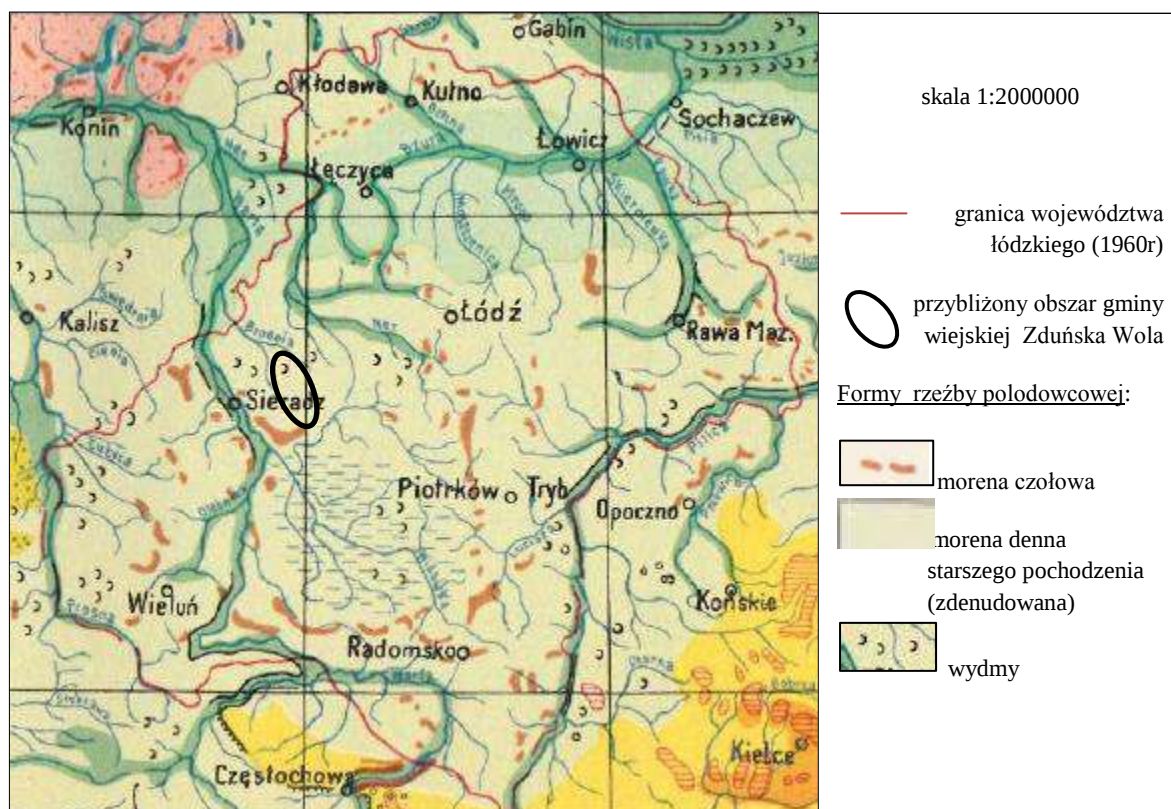
Teren gminy ma charakter równinny i położony jest przeciętnie na wysokości 150-160 m n.p.m. Najwyższy punkt znajduje się w NE części gminy we wsi Mostki (198 m n.p.m.), a najniższy w jej SW części we wsi Piaski (132 m n.p.m.).⁴ Rzeźba terenu została ukształtowana głównie przez procesy glacialne i fluwioglacialne związane ze zlodowaceniem Warty, można określić ją jako rzeźbę staroglacialną. Na terenie gminy widoczne są ślady procesów erozji i akumulacji rzecznej oraz eolicznej, które zachodziły w czasie zlodowaceń północnopolskich i w holocenie (**rys.4**).

Formy eoliczne czyli wydmy śródlądowe urozmaicają rzeźbę terenu w okolicach wsi Czechy, Wymysłów, Zborowskie czy Annapole. Istnienie pagórków wydmowych powoduje, że rzeźba wymienionych sołectw cechuje się większymi deniwelacjami a tym samym większym nachyleniem stoków, które w większości równinnych sołectw nie przekracza 5°.

Rzeźba gminy Zduńska Wola została ukształtowana także przez rzeki Wartę, Pichnę, Tymiankę i drobniejsze bezimienne ciekierzeczka Warty. Sieć hydrograficzna gminy jest mało

⁴ *Leksykon sołectw gminy Zduńska Wola*, Ośrodek Badawczy Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego Urząd Gminy Zduńska Wola Łódź – Zduńska Wola 2011, str.7

urozmaiconą . Formy dolin rzecznych głównie tarasy zalewowe i nadzalewowe widoczne są w rzeźbie takich sołectw jak Piaski, Zamłynie, Nowe Rębieskie, Gajewniki czy Karsznice.

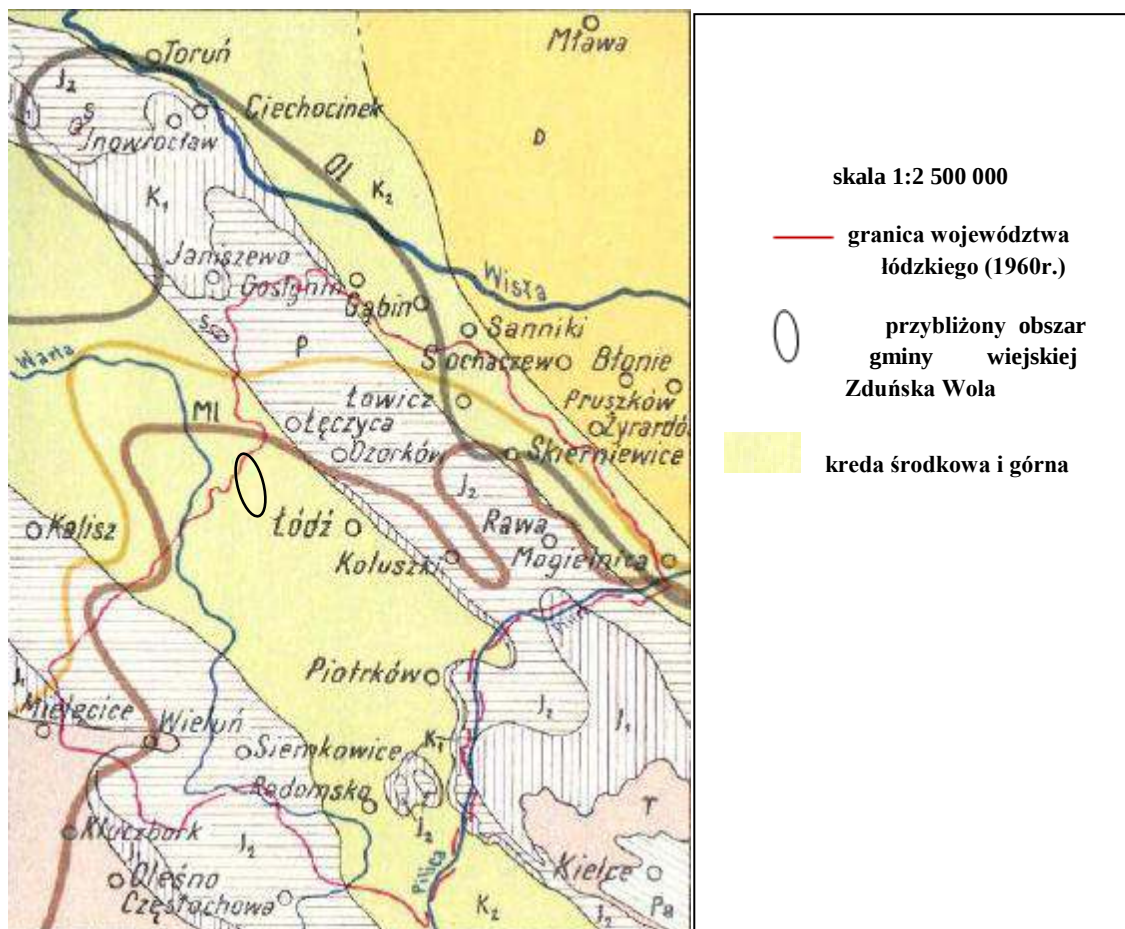
Rys.4. Mapa geomorfologiczna województwa łódzkiego i okolic

Źródło. Opracowanie własne na podstawie mapy geomorfologicznej autorstwa J. Kondrackiego (Roczniki Nauk Rolniczych. Warszawa 1960 str.9, PAN)

Ukształtowanie powierzchni gminy , małe deniwelacje i słabe urozmaicenie rzeźby pozwalają na rozwój rolnictwa i sieci osadniczej na jej terenie. Na obszarze nie występują bariery orograficzne dla rozwoju przestrzennego .

2.2. Powierzchniowe utwory geologiczne

Geologiczne obszar gminy Zduńska Wola położony jest w obrębie kredowej jednostki tektonicznej niecka łódzka w pobliżu granicy tej jednostki z monokliną przedsudecką (**rys.5**). Powierzchniowe utwory geologiczne stanowiące skałę macierzystą dla występujących tu gleb to osady czwartorzędowe będące pozostałością akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej . Należą do nich piaski , żwiry rzeczne i glina zwałowa występujące powszechnie na obszarach wysoczyzn morenowych i w dolinach rzecznych. Dominacja piasków, żwirów , glin morenowych występujących często na wapieniach i marglach kredowych to efekt objęcia obszaru zlodowaczeniem środkowopolskim, na osadach tych ukształtowały się dominujące na terenie gminy bielice i gleby brunatne.

Rys.5. Mapa geologiczna województwa łódzkiego i okolic

Źródło. Opracowanie własne na podstawie mapy geologicznej autorstwa J. Samsonowicza (Roczniki Nauk Rolniczych. Warszawa 1960 str.9, PAN)

Starsze utwory trzeciorzędowe reprezentowane są na terenie gminy przez iły, pyły i rumosze zwietrzelinowe. Holocenyjskie osady rzeczne występują w dolinach rzek Warta i Brodnia, spotkać można tu także piaski rzeczne częściowo humusowe. W okolicach wsi Piaski w starorzeczach występuje torf. Budowa geologiczna gminy nie stwarza barier do jej rozwoju ale determinuje typy występujących na jej terenie gleb.

2.3. Hydrografia obszaru

Wody powierzchniowe gminy wiejskiej Zduńska Wola należą do dorzecza rzeki Warty oraz leżą w obszarze zasobowym sztucznego zbiornika Jeziorsko. Największymi rzekami gminy są Warta, Pichna (Brodnia) i Tymianka posiadająca źródła w okolicach wsi Gajewniki. Na terenie gminy znajdują się źródła rzek Niniwka (rejon wsi Andrzejów) oraz Szadkówka (północne pogranicze gminy). Zbiorniki na terenie gminy są nieliczne. Występują na terenie wsi Zborowskie (stawy-rozlewiska) oraz w Wojsławicach (trzy sztuczne zbiorniki na bezimiennym cieku). Zasoby wód powierzchniowych gminy, jak i powiatu są bardzo małe, występują niedobory wody. Na terenie gminy znajdują się duże zasoby wód podziemnych o charakterze

wód subartezyjskich. Są to głównie wody czwartorzędowe i kredy górnej. W okolicach miasta Zduńska Wola zaznacza się lej depresyjny⁵. Zasoby i rezerwy wód podziemnych są wystarczające dla rozwoju gminy.

2.4. Klimat

Klimat obszaru gminy, podobnie jak całej Polski Środkowej jest kształtowany przez masy powietrza kontynentalnego napływającego ze wschodu oraz powietrza polarnomorskiego z Atlantyku. Główną cechą klimatu gminy jest jego przejściowość, która powoduje częste zmiany pogody i występowanie sześciu pór roku. Na terenie gminy przeważają wiatry zachodnie oraz południowo-zachodnie, podobnie jak w całej Polsce. Średnie roczne temperatury kształtują się w granicach od 7,6°C do 8,0°C. Średni roczny opad wynosi 556 mm. Jest on niższy od średniej krajowej, co pogłębia problem niedoboru wody na terenie gminy. Największe opady występują w lipcu, najniższe w styczniu. Okres wegetacyjny trwa od początku kwietnia do początku listopada tj. ok. 215 dni..

2.5. Szata roślinna

Lasy zajmują powierzchnię 3053 ha, co stanowi 27,3% powierzchni gminy⁶. W obrębie gminy dominują siedliska lasu mieszanego świeżego (30,0%), Boru świeżego (25,8%) oraz Boru mieszanego świeżego (21,7%), które łącznie zajmują 77,5% powierzchni leśnej (**rys.6**)

Występowanie poszczególnych typów lasów jest uzależnione od gleb i stosunków wodnych. Bory świeże występują na obszarach o bardzo niskim poziomie wód gruntowych oraz niskiej żyzności gleb. Bory mieszane świeże znajdują się na terenach o poziomie wody gruntowej poniżej profilu glebowego, a żyzność gleb na których rosną jest określana jako dość dobra. Lasy mieszane występują na glebach o dość wysokiej żyzności. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna pospolita, dąb szypułkowy i bezszypułkowy, brzoza brodawkowata oraz olsza czarna. Na terenie gminy wiejskiej Zduńska Wola powstały dwa leśne rezerваты przyrody, Rezerwat Wojsławice o powierzchni 96,69 ha i mniejszy Rezerwat Jabłecznik o powierzchni 47,29 ha.

⁵ Lej depresyjny- obszar obniżonego statycznego zwierciadła wód gruntowych w stosunku do jego naturalnego poziomu wokół miejsca ich poboru. Przyczyną powstawania leja depresji jest wypompowywanie wody dla celów gospodarczych lub bytowych, https://pl.wikipedia.org/wiki/Lej_depresji

⁶ Gminny zbiorczy wykaz użytków rolnych oraz lasów z podziałem na klasy gleboznawcze oraz grupy i podgrupy rejestrowe stan na dzień 1 stycznia 2017. Wydział Geodezji, Kartografii i Katastru Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli

Rys.6. Lasy gminy Zduńska Wola (od lewej: bór świeży i las mieszany)

Autor: Mateusz Maćkowski

3. Przekształcenie terenu gminy wskutek działalności człowieka

3.1. Sieć transportowa

Gmina wiejska Zduńska Wola ze względu na położenie w centralnej części kraju, posiada bardzo rozbudowaną sieć transportową (**rys.2**). Główną oś układu komunikacyjnego gminy stanowi droga krajowa, łącząca aglomerację łódzką z Kaliszem i Wrocławiem (droga krajowa nr.12) oraz sieć dróg powiatowych. Układ ten uzupełnia 50 km dróg gminnych. W pobliżu gminy przebiega również droga szybkiego ruchu S-8 łącząca Wrocław z Białymstokiem. Przez teren gminy przebiegają również dwie znaczące zelektryfikowane i dwutorowe linie kolejowe: Łódź- Kalisz, Herby Nowe- Gdynia (magistrala węglowa).

3.2. Osadnictwo

Według stanu na 30 września 2015 r. w gminie Zduńska Wola mieszkało 11.898 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi 108 os/km² i dwukrotnie przekracza średnią gęstość zaludnienia dla obszarów wiejskich w Polsce⁷. Największa gęstość zaludnienia występuje we wsi Czechy. Układ osadniczy poszczególnych wsi jest do siebie zbliżony. Są to głównie ulicówki oraz rzędówki – zabudowa koncentruje się wzdłuż dróg. Obecnie na obszarze gminy obserwujemy intensywny wzrost ilości mieszkańców. Są to głównie osoby przeprowadzające się z miasta. Powstaje wiele nowych domów jednorodzinnych. Najwyższe saldo migracji miało miejsce w 2013r. Obserwowane zjawisko ma negatywny wpływ na gleby, które wskutek odralniania gruntów ulegają degradacji.

⁷ Statystyczne Vademecum samorządowca 2016 Urząd Statystyczny w Łodzi
http://lodz.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lodzkie/portrety_gmin/zdunskowolski/gmina_zdunska_wola.pdf

Rys.7. Migracje ludności na pobyt stały

Źródło: *Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zduńska Wola 2016 r.*

3.3. Gospodarka gminy

Gmina Zduńska Wola to przykład gminy wiejskiej, której gospodarka opiera się na działalności pozarolniczej, głównie usługowej pomimo, że użytki rolne stanowią ponad 60 % jej powierzchni. (Tab.1). Rolnictwo cechuje duże rozdrobnienie oraz średnia towarowość. Tylko niektóre sołectwa mają typowo rolniczy charakter, są to np. Wojsławice czy Korczew. Dominują gospodarstwa o mieszanym profilu działalności i słabej specjalizacji. Towarowość większości gospodarstw jest niska. W większości gospodarstw działalność rolnicza jest drugim, po pracy najemnej, źródłem dochodów, taka dwuzawodowość ludności wiejskiej jest zjawiskiem niekorzystnym.

Tab.1. Podmioty gospodarcze w gminie Zduńska Wola wg działów w 2012r.

Rodzaj działalności	2012
Rolnictwo i górnictwo	11
Przetwórstwo przemysłowe	50
Usługi budowlane	91
Działalność handlowa	106
Usługi gastronomiczne	4
Usługi różne (fryzjerstwo, szewstwo, krawiectwo, transport, ubezpieczenia, projektowe itp.)	39
Ogółem	301

Źródło: *Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zduńska Wola 2016 r.* s. 57

W gminie bardzo dobrze funkcjonują pozarolnicze gałęzie gospodarki. Bardzo dobrze rozwinął się przemysł spożywczy. Do największych zakładów z tej branży możemy zaliczyć: Zakłady Wędliniarskie „AVES” w Gajewnikach, Przetwórstwo Owocowo-Warzywne „Agros-Nova Soki” Oddział w Tymienicach i „Jamadar” Przetwórstwo Mięsa w Czechach. Na terenie sołectwa znajduje się kilka obiektów przemysłowo-usługowych o bardzo negatywnym wpływie na środowisko naturalne w tym także na gleby: Żwirownia Mostki, firma drogowa „Dromak” w Porębach i wysypisko śmieci we wsi Mostki.

Rozdział II

Gleby gminy Zduńska Wola – charakterystyka, rozmieszczenie i ocena przydatności rolniczej

1. Typy genetyczne gleb na terenie gminy

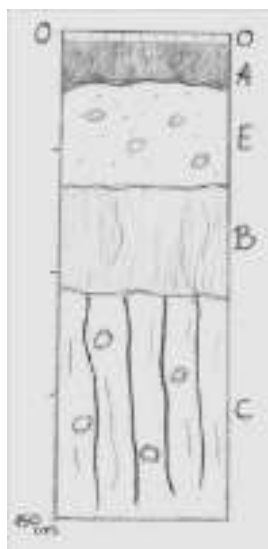
Gmina Zduńska Wola cechuje się ogólnie korzystnymi dla rolnictwa warunkami glebowymi, na jej terenie zaznaczają się jednak wyraźne dysproporcje w zakresie jakości gleb pomiędzy poszczególnymi sołectwami. (**Zał. 1**). Dominują gleby na piaskach i żwirach polodowcowych czyli gleby bielcowe oraz pseudobielcowe, występują gleby brunatne właściwe i wylugowane, miejscowo spotkać można zdegradowane czarne ziemie oraz gleby bagienne. W dolinach rzek występują mady.

1.1. Gleby bielcowe i pseudobielcowe

Gleby bielcowe i pseudobielcowe (**rys. 8 i 9**) zaliczamy do tzw. gleb bielicoziemnych⁸ czyli gleb z zaznaczonym jasnym poziomem wymywania (poziom eluwialny, **E**) , z którego woda opadowa przechodząca przez przepuszczalny materiał skalny wymywa w głąb profilu rozpuszczalne produkty rozkładu minerałów glebowych i próchnicy. Poziomem diagnostycznym dla gleb bielicoziemnych jest poziom wmywania (iluwialny, **B**) , w którym wytrącają się związki glinu, żelaza i próchnica pochodzące z wyższej części profilu glebowego. Nadają mu one barwę od rdzawej po brunatno-czarną. Skałę macierzystą (**C**) tworzą piaski, żwiry i lekkie gliny . Gleby bielcowe posiadają niewielki poziom próchniczy (**A**), znajdujący się płytko przy powierzchni w sąsiedztwie ściółki leśnej (**0**). Mają one charakterystyczny kwaśny odczyn (Ph 4,5-5). Gleby bielcowe tworzą się pod iglastą roślinnością leśną, lasy mieszane bielicują gleby słabiej.

Na podstawie sporządzonej mapy gleb gminy Zduńska Wola (**Zał.1**) gleby bielcowe i pseudobielcowe zajmują ponad połowę jej obszaru, są więc typem dominującym, co wynika z występujących powszechnie osadów polodowcowych. Na terenie gminy Zduńska Wola nie spotkamy typowych bielic. Gleby bielcowe i pseudobielcowe występuje głównie w północnej i północno-zachodniej części gminy. Są to obszary sołectw: Zborowskie, Annapole Nowe, Rębieskie czy Suchoczasy. Gleby te zajmują znaczne powierzchnie w części południowo-zachodniej gminy (sołectwo Piaski) oraz południowo-wschodniej (sołectwa Biały Ług, Karsznice, Krobanów, Ostrówek).

⁸ Zgodnie z przyjętą od 2011r. systematyką gleb opracowaną przez Polskie Towarzystwo Gleboznawcze dla gleb z obszaru Polski do gleb bielicoziemnych zaliczamy bielice i gleby bielcowe

Rys.8. Profil gleby biellicowej

Autor: Mateusz Maćkowski

**Rys.9. Gleba biellicowa pod borem świeżym
(Wojsławice, nr.2. Zał. 1)**

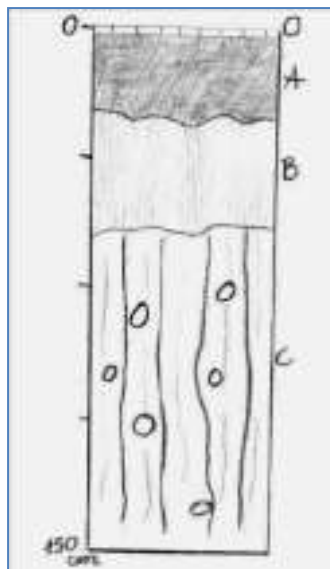
Autor: Mateusz Maćkowski

1.2. Gleby brunatne wylugowane i właściwe

Gleby brunatne (**rys.10 i 11**) to gleby charakterystyczne dla klimatu umiarkowanego ciepłego, wilgotnego. Rozwijają się one głównie pod lasami liściastymi lub liściasto-iglastymi na skałach bogatych w węglan wapnia i w glinokrzemiany wapniowe. Poziom skał macierzystych (**C**) tworzą skały o mniejszej przepuszczalności niż w przypadku gleb biellicowych tzn. gliny zwałowe i piaski naglinowe . Wyżej, znajduje się charakterystyczny dla tego typu gleb poziom brunatnienia (**B**). Brunatnienie to biochemiczny proces rozpadu krzemianów oraz glinokrzemianów pod wpływem czynników abiotycznych (np. wody) oraz biologicznych. W wyniku tego procesu uwolnione zostają związki żelaza i glinu ,które nadają ziarnom mineralnym charakterystyczny rdzawy kolor. Gleby brunatne posiadają dobrze rozwinięty poziom próchniczny (**A**) znajdujący się pod warstwą ściółki leśnej lub darni łąkowej (**O**).

Na terenie gminy Zduńska Wola występują gleby brunatne dwóch typów: wylugowane (wyraźnie dominujące na terenie gminy) i właściwe. Gleby brunatne właściwe różnią się od wylugowanych odczynem Ph a tym samym przydatnością rolniczą. Gleby brunatne właściwe cechuje obecność węglanu wapnia w całym profilu glebowym co nadaje im odczyn obojętny , gleby brunatne wylugowane nie zawierają węglanów w swych warstwach wierzchnich co powoduje ich słabokwaśny a nawet kwaśny odczyn.

Gleby brunatne właściwe występują tylko na terenie sołectwa Wojsławice. Gleby brunatne wylugowane występują w centralnej, wschodniej i północno-zachodniej części gminy na terenie sołectw: Polków, Izabelów, Tymienice, Korczew, Pratków, Zamłynie czy Wymysłów.

Rys.10. Profil gleby brunatnej

Autor: Mateusz Maćkowski

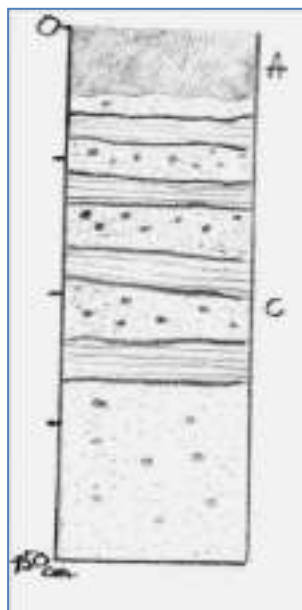
**Rys.11. Gleba brunatna wylugowana
(Korczew /Karolew nr.1 Zał.1)**

Autor: Mateusz Maćkowski

1.3. Mady rzeczne

Mady rzeczne to gleby (**rys.12 i 13**), które tworzą się w dolinach rzecznych w obrębie terasy zalewowej z warstwowanych osadów rzecznych (aluwiów) (**C**). Kolejne wylewy rzeki w okresach wiosenno-letnich nanoszą nowe warstwy namulów dzięki temu mady mają charakterystyczny profil, na którym dokładnie odznaczają się kolejno poziomy aluwiów. Namuły te nie są niezwiędniętą skałą , składają się z cząstek glebowych pochodzących z terenu przez który przepływa rzeka. Na powierzchni gleby znajduje się poziom próchniczny (**A**). Wartość użytkowa tych gleb zależy od składu osadów rzecznych i stopnia zanieczyszczenia rzeki.

Na terenie gminy mady rzeczne rozmieszczone są wzdłuż większych rzek np. Pichny w północno-zachodniej części gminy na terenie sołectw Annopole Nowe, Rębieskie, Pratków oraz Zamłynie. Mady te należą do typu mad piaszczystych zbudowanych z luźnych piasków pylastych słabo gliniastych z małym poziomem próchnicy a nawet bez udziału tego poziomu.

Rys.12. Profil mady

Autor: Mateusz Maćkowski

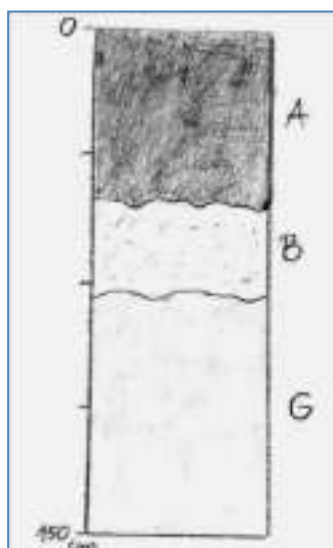

Rys.13. Mada piaszczysta (Annopole Nowe dopływ rzeki Pichny nr.3 Zał.1)

Autor: Mateusz Maćkowski

1.4. Czarne ziemie zdegradowane i szare ziemie

Czarne ziemie (rys.14) to gleby powstałe w zagłębieniach terenu z podwyższonym poziomem wód gruntowych w wyniku rozkładu materii organicznej oraz dużej wilgotności. Powstają z gleb bagiennych lub nadmiernie wilgotnych wskutek ich stopniowego osuszania np. w wyniku melioracji. Kształtują się głównie na ciężkich glinach i iłach w warunkach utrudnionego przesiekania wód opadowych, dzięki temu powstaje gruba warstwa próchnicza (A). Poniżej znajduje się warstwa przejściowa (B) oraz warstwa oglejonych glin (G).

Rys.14. Profil czarnej ziemi

Autor: Mateusz Maćkowski

Na terenie gminy Zduńska Wola występują czarne ziemie zdegradowane wytworzone głównie na piaskach naglinowych oraz czarne ziemie silnie zdegradowane nazywane szarymi ziemiami. Degradacja czarnych ziem, a więc ubożenie poziomu próchnicznego to wynik nadmiernego przesuszenia tych gleb np. wskutek nieprawidłowej melioracji i uprawy. Na terenie gminy czarne ziemie występują w dużym rozproszeniu. Duże ilości czarnych ziem znajdują się na terenie sołectw Ogrodzisko, Czechy, Wojsławice i Gajewniki.

1.5. Gleby murszowe

Gleby te powstają na terenie gdzie doszło do przerwania procesu bagiennego wskutek odwodnienia bagien i mokradeł. W profilu glebowym występuje warstwa organiczna murszowa, która wcześniej była torfem. Gleby murszowe występują miejscowo w okolicach rzek Pichna i Tymianka. Spotkamy je na terenach sołectw Zborowskie, Pratków, Kłady czy Karsznice. Są to gleby zawilgocone użytkowane jako łąki i pastwiska.

2. Przestrzenne zróżnicowanie wartości użytkowej gleb gminy Zduńska Wola⁹

Wartość użytkowa gleb określana jest na podstawie bonitacji oraz grupowania gleb w kompleksy glebowo-rolnicze¹⁰.

Kompleks pszenney bardzo dobry obejmuje najlepsze gleby zaliczane do I oraz II klasy bonitacyjnej. Są to głównie gleby brunatne właściwe, mady oraz miejscami czarne ziemie zdegradowane. Na tych glebach można uprawiać wymagające gatunki roślin np. pszenicę. Kompleks pszenney bardzo dobry występuje tylko **na obszarze sołectw Wojsławice oraz Korczew**, w skali gminy stanowi on najmniejszy odsetek gleb. Gleby zaliczane do tego kompleksu podlegają ochronie na mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Kompleks pszenney dobry występuje na obrzeżach gminy graniczących z miastem Zduńska Wola. Są to głównie **sołectwa Opiesin, Krobanów i Michałów**. Typy gleb charakterystyczne dla tego kompleksu to gleby brunatne wylugowane oraz bielcowe. **Kompleks pszenney wadliwy** obejmuje gleby III i IV klasy bonitacyjnej, głównie bielice i gleby brunatne wylugowane nie zdolne do gromadzenia większych ilości wody. Kompleks ten występuje w południowo-wschodniej części gminy, niedaleko wsi Ostrówek i zajmuje bardzo małą powierzchnię.

⁹ *ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ZDUŃSKA WOLA* Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XV/181/2016 Rady Gminy Zduńska Wola z dnia 23 czerwca 2016 r. str.24-25

¹⁰ *Kompleksy przydatności rolniczej gleb, kompleksy glebowo-rolnicze – opracowany dla obszaru Polski zespół jednostek taksonomicznych gleb. Każda jednostka grupuje gleby cechujące się zbliżonymi właściwościami rolniczymi* Podział ten został opracowany przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) https://pl.wikipedia.org/wiki/Kompleksy_przydatności_rolniczej_gleb

Kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni) to najczęściej występujący kompleks gleb na obszarze gminy Zduńska Wola. W jego skład wchodzi najlepsze gleby lekkie wytworzone z piasków gliniastych (głównie gleby bielcowe). W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są przeważnie do klasy III i IV. Znajdują się przede wszystkim w północnej części gminy **koło Pratkowa oraz wsi Rębieskie Nowe i Stare, a także wokół Wojsławic**. Kompleks żytni bardzo dobry występuje również w zachodniej części gminy – Gajewniki **Kolonia, Biały Ług, Ostrówek**. To właśnie ten kompleks kształtuje wydajność i profil produkcji gospodarstw rolnych obszaru gminy.

Kompleks żytni dobry składa się głównie z lżejszych i mniej urodzajnych gleb, głównie gleb brunatnych wylugowanych. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są do klasy IV. Większe ich skupienie występuje jedynie **w okolicach wsi Korczew oraz Wólka Wojsławska**. Uprawia się na nich rośliny mniej wymagające, głównie żyto.

Kompleks żytni słaby to głównie gleby ubogie w składniki pokarmowe, wytworzone z piasków słabo gliniastych. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby tego kompleksu zaliczane są do klasy IV i V i występują mozaikowo na całej powierzchni gminy. Są to głównie gleby bielcowe, miejscami piaszczyste mady rzeczne w okolicach rzeki Pichny. Sołectwa ze znacznym udziałem kompleksu żytniego słabego to: **Nowe Annopole, Rębieskie, Zborowskie**.

Kompleks żytni bardzo słaby obejmuje najślabsze gleby wytworzone z piasków, ubogie w składniki pokarmowe i przeważnie zbyt suche. Są to głównie gleby bielcowe, zdegradowane czarne ziemie czy gleby brunatne wylugowane. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są do klasy VI. Większe ich skupienie występuje na obrzeżach gminy **na terenach sołectw Tymienice, Poręby, Polków**. Tereny te są przeznaczane pod zabudowę oraz zalesianie.

Kompleks zbożowo-pastewny mocny składa się z gleb średnio zwięzłych i ciężkich, nadmiernie uwilgotnionych. Są to głównie mady, czarne ziemie. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są do klasy III i IV. Pokrywają niewielki obszar gminy i znajdują się głównie w południowo-zachodniej części gminy **na terenie sołectw Czechy i Ogrodzisko**.

Kompleks zbożowo-pastewny słaby obejmuje gleby lekkie wytworzone z piasków, okresowo podmokłe, głównie gleby murszowe, mady, czarne ziemie zdegradowane oraz częściowo gleby brunatne. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są do klasy IV i V. Większe skupiska tego kompleksu występują w południowo-zachodniej i północno-wschodniej części.

Kompleks użytków zielonych średnich składa się z użytków zielonych na glebach mineralnych, torfowych i murszowych. Są to gleby V i VI klasy bonitacyjnej. Kompleks ten występuje głównie wzdłuż zabudowań w północnej części gminy **koło wsi Zamłynie, Pratków, Korczew, Izabelów oraz w południowo-wschodniej części niedaleko wsi Mostki i Karsznice**. Tereny te są przeznaczane głównie pod wypas bydła.

3. Zagrożenia naturalne i antropogeniczne pokrywy glebowej gminy

Pokrywa glebowa na terenie gminy Zduńska Wola narażona jest w małym stopniu na niszczenie przez czynniki naturalne. Procesy degradacji gleb takie jak erozja wodna czy ruchy masowe niemal nie zachodzą, wynika to z mało urozmaiconej rzeźby terenu gminy i małego nachylenia stoków (na większości terenu nachylenie nie przekracza 5°).

Obszary gminy położone w dolinach rzek Pichny i Tymianki oraz w dolinkach innych bezimiennych cieków narażone są na okresowe podtopienia. Skutkiem podtopień gleb jest znaczny spadek jej pH i wzrost jej zakwaszenia. Jest to skutek wypłukiwania przez wodę jonów wapnia i magnezu. Zagrożenie podtopieniem gleb istnieje we wsi Tymienice, Izabelów, Rębieskie, Kłady, Suchoczasy, Michałów i Karsznice (**Zał.2**).

Negatywny wpływ na gleby w gminie ma ich nieprawidłowa, zbyt intensywna melioracja. W miejscach występowania cieków wodnych występuje nadmierne zawilgocenie gleb, co uniemożliwia ich wykorzystanie. W tym celu dokonuje się odwodnienia gruntu. Zbyt intensywne osuszanie gleb prowadzi do ich degradacji i obniżenia jej wartości produkcyjnej. Takie zjawisko występuje w sołectwach Gajewniki, Karsznice i Czechy.

Najczęstszą przyczyną degradacji pokrywy glebowej na terenie gminy jest działalność człowieka. Przykładem zniszczenia gleb są tereny eksploatacji piasków i żwirów (Zborowskie, Mostki, Annopole Stare). Inne zmiany gleb wynikają z budowy dróg, rozwoju zabudowy mieszkaniowej i szeroko rozumianej infrastruktury. W pobliżu tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu np. droga S8 czy krajowa 14 dochodzi do skażenia gleb toksycznymi związkami chemicznymi np. metalami ciężkimi. Wskutek emisji dwutlenku siarki i tlenku azotu np. wskutek działalności przemysłowej wzrasta zakwaszenie gleb co obniża przydatność gleb do celów rolniczych. W rejestrze prowadzonym przez Starostę Zduńskowolskiego jako grunty zdegradowane wpisanych jest 100,83 ha, z czego na terenie gminy Zduńska Wola 21,09 ha.¹¹

¹¹ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY ZDUŃSKA WOLA Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XV/181/2016 Rady Gminy Zduńska Wola
z dnia 23 czerwca 2016 r. str. 37

Rozdział III

Rozwój społeczno-gospodarczy gminy Zduńska Wola a gleby

1. Struktura użytkowania terenu w gminie

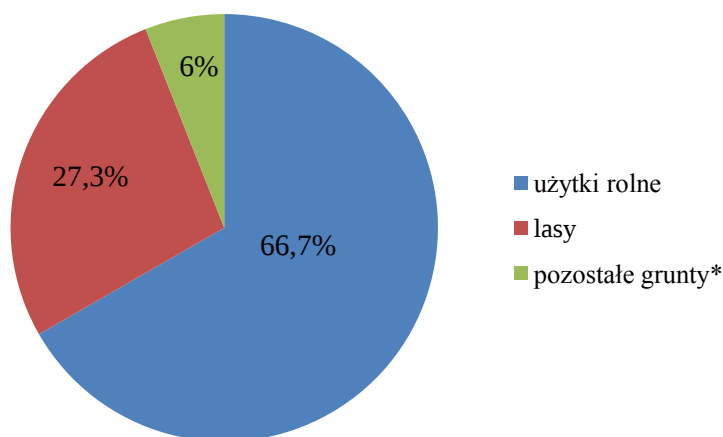
Aktualna struktura użytkowania terenu gminy Zduńska Wola wynika z długotrwałego procesu jej rozwoju a uwarunkowana jest zarówno czynnikami naturalnymi jak i antropogenicznymi np. rozwojem gospodarczym i podmiejskim charakterem (**Zal. 2**). 66,7% powierzchni gminy stanowią tereny użytkowane rolniczo. Wskaźnik lesistości 27,3% plasuje gminę poniżej średniej dla Polski, pozostałe grunty to głównie zabudowa mieszkaniowa, przemysłowa i drogi (**Tab.1, rys.15**).

**Tab.2. Struktura użytkowania ziemi w gminie wiejskiej Zduńska Wola
(stan na dn. 01.01.2017r.)**

Powierzchnia	w ha	w %
użytki rolne	7470	66,7%
Lasy	3053	27,3%
pozostałe grunty*	672	6,0%

*zabudowa mieszkalna, przemysłowa, usługowa, drogi, wody śródlądowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnego zbiorczego wykazu
użytków rolnych oraz lasów

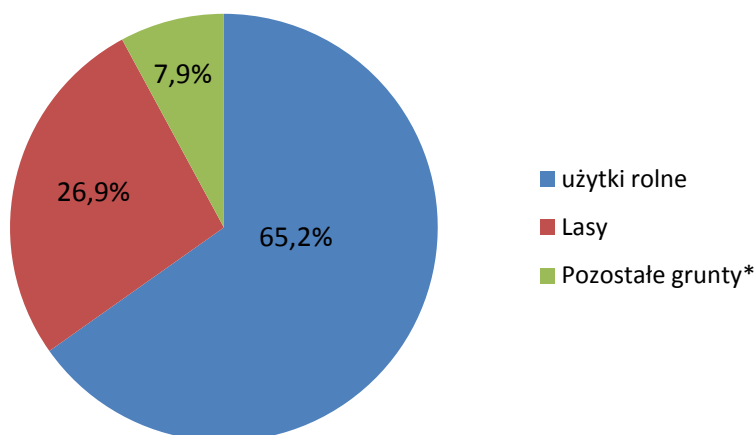

**Rys.15. Struktura użytkowania ziemi w gminie Zduńska Wola
(stan na dn. 01.01.2017r.)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnego zbiorczego wykazu
użytków rolnych oraz lasów

Struktura użytkowania terenów gminy uległa w ciągu ostatnich kilkunastu lat zmianom (**rys. 16**). W stosunku do 2004r. lesistość gminy w 2017r. wzrosła o 0,4 pkt. procentowych, wzrosła również powierzchnia użytków rolnych, odpowiednio o 1,5 pkt. Wzrost podanych parametrów świadczy o tym, że priorytetowym kierunkiem rozwoju przestrzennego gminy

pozostaje nadal funkcja rolnicza, co nie oznacza , że rolnictwo jest dominującym rodzajem działalności gospodarczej.

Rys.16. Struktura użytkowania ziemi w gminie Zduńska Wola (stan na dn. 01.01.2004r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie
<http://gminazdunskawola.pl/rolnictwo-i-zwierzeta/>

Struktura użytków rolnych wskazuje na wyraźną dominację gruntów ornych z niewielkim udziałem sadów oraz ugorów (**Tab.2**). Gleby gminy Zduńska Wola wykorzystywane są głównie pod uprawy , 17,7% stanowią trwałe użytki zielone.

Tab. 3. Struktura użytków rolnych w gminie Zduńska Wola (stan na dn. 01.01.2017r.)

Powierzchnia	w ha	w %
grunty orne	6114	82,0%
łąki	638	8,5%
pastwiska	684	9,2%
pozostałe grunty*	34	0,3%

*ugory, odłogi, sady

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnego zbiorczego wykazu użytków rolnych oraz lasów

2. Rolnictwo i leśnictwo

Rolnictwo to dział gospodarki silnie powiązany z cechami środowiska przyrodniczego w tym z warunkami glebowymi. Sektor I był główną gałęzią gospodarki gminy w drugiej połowie lat 70-tych i latach 80-tych XX wieku. Gmina od początku posiadała charakter rolniczy. Prężnie rozwijało się warzywnictwo, uprawy zbóż czy ziemniaków. Obecnie rolnictwo na obszarze gminy ma charakter drugorzędny, stanowi jednak nadal ważny kierunek rozwoju gminy.

2.1. Główne kierunki produkcji rolnej

Rolnictwo gminy Zduńska Wola cechuje się średnią intensywnością i przewagą gospodarstw samozaopatrzeniowych. Nie wyróżnia się w regionie łódzkim poziomem kultury rolnej, specjalizacją czy towarowością gospodarstw rolnych. W zależności od jakości gleb w różnych częściach gminy gospodarstwa wykształciły odmienne profile produkcji rolnej. W rolnictwie gminy Zduńska Wola dominuje produkcja roślinna.

Najlepsze warunki dla rozwoju rolnictwa panują w środkowej części sołectwa Wojsławice znajdującego się w północnej części gminy. Znajdują się tu gleby II kl. bonitacyjnej. Dzięki temu na terenie sołectwa możliwa jest uprawa roślin wymagających np. pszenicy. W strukturze zasiewów sołectw Wojsławice i Korczew dominuje pszenica, pszenżyto, żyto, ziemniaki i kukurydza. Produkcja zwierzęca opiera się na hodowli krów mlecznych, bydła mięsnego, trzody chlewnej i drobiu.

Na słabszych glebach III i IV kl. bonitacyjnej dominuje uprawa żyta, ziemniaków oraz kukurydzy w celach pastewnych. Sołectwa z największym udziałem tych zasiewów to: Nowe Annopole, Wólka Wojsławska, Suchoczasy, Janiszewice, Krobanów czy Michałów. W hodowli zwierząt dominuje głównie drób oraz trzoda chlewna.

Najśłabszym rolniczo obszarem są tereny sołectw Zborowskie, Mostki, Gajewniki Kolonia. Dominują tu głównie słabe gleby poniżej IV kl. bonitacyjnej. Gospodarstwa rolne na tym obszarze nastawione są głównie na niewielkie uprawy roślin i hodowlę zwierząt (bydła mlecznego, drobiu) dla zaspokojenia potrzeb własnych i lokalnego rynku gminnego.

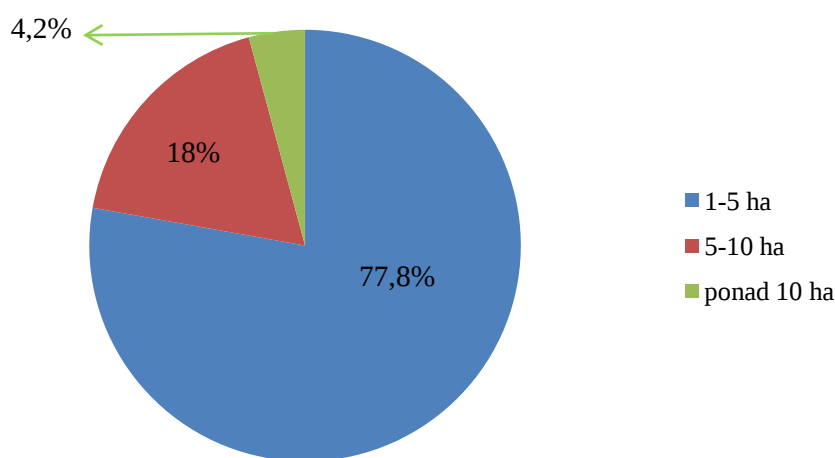
2.2. Rola rolnictwa w gospodarce poszczególnych sołectw a gleby

Bardzo wysoka jakość gleb na obszarze sołectw Wojsławice i Korczew przyczyniła się do intensywnego rozwoju rolnictwa na tych obszarach. Użytki rolne zajmują 80% powierzchni każdego z nich, z czego 79% stanowią grunty orne. Gospodarstwa rolne mają powierzchnię dochodzącą nawet do 20 ha. Wysoki udział gruntów ornych mają sołectwa Nowe Annopole, Pratków, Michałów czy Suchoczasy. Mimo słabszych gleb, rozwinęły się tu uprawy roślin mniej wymagających np. żyta, ziemniaków.

Sołectwa graniczące z miastem Zduńska Wola (Janiszewice, Czechy, Opiesin), charakteryzują się niewielkimi rozmiarami gospodarstw rolnych (do 5 ha). Grunty orne stanowią mniej niż 70% powierzchni poszczególnych sołectw. Mimo że są to tereny o dobrych glebach (nawet II i III klasy bonitacyjnej), tereny te są masowo odralniane i przeznaczone pod zabudowę. Pomimo dobrych gleb rola rolnictwa na obszarach podmiejskich jest marginalna.

2.3. Struktura wielkościowa gospodarstw

Gospodarstwa rolne gminy Zduńska Wola są niemal w całości własnością prywatną. Gospodarstwa małe o powierzchni do 5 ha, stanowią 77,8% ich ogółu (**rys.17**). Gospodarstwa o powierzchni ponad 10 ha, zajmują 5,2% wszystkich gospodarstw rolnych. Największe gospodarstwa znajdują się w sołectwach z najlepszymi glebami. Im gleby słabsze tym powierzchnia gospodarstw maleje. Średnia wielkość gospodarstw w gminie wynosi 3.8 ha.¹² Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych gminy wskazuje na ich duże rozdrobnienie. Jest to cecha negatywna skutkująca niską rentownością i małą specjalizacją. Jedynie w sołectwie Wojsławice, w którym gleby są najwyższej jakości, występują gospodarstwa o powierzchni ponad 20 ha.

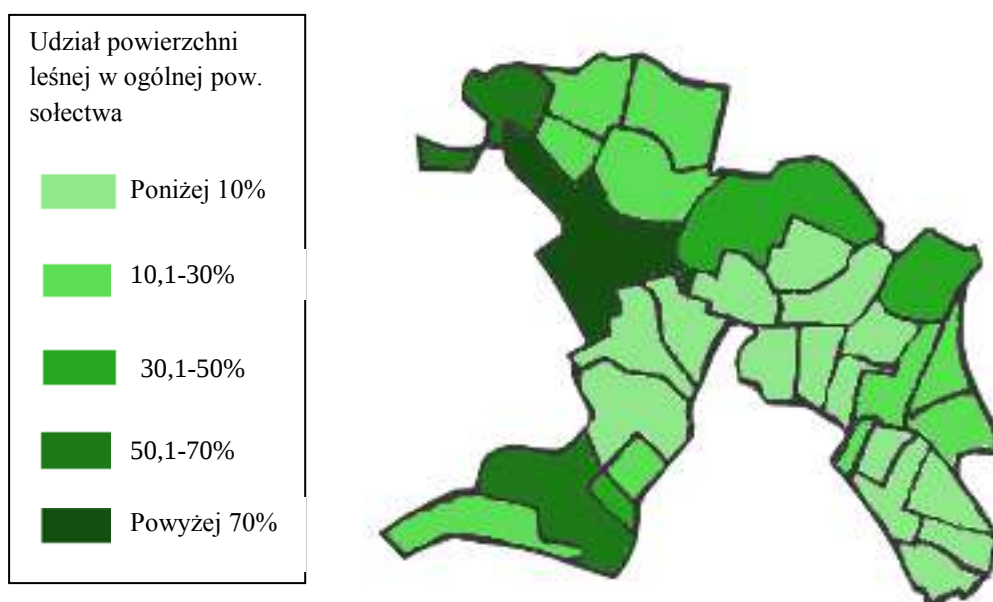
Rys.17. Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych gminy Zduńska Wola

Źródło: opracowanie własne

Lasy na terenie gminy porastają głównie gleby słabe poniżej IV klasy bonitacyjnej. Wzrost wskaźnika lesistości gminy to efekt zagospodarowywania obszarów nie przydatnych rolniczo. Zalesianie planowane jest na terenie sołectw Zborowskie, Zamłynie oraz Wólka Wojsławska.

Lesistość poszczególnych sołectw jest bardzo zróżnicowana (**rys. 18**). Zależy ona m.in. od jakości gleb, stopnia rozwoju funkcji mieszkalno-usługowej i rozwoju rolnictwa. Najwyższą lesistością cechuje się sołectwo Annopole Nowe (78%), zaś najniższą sołectwo Opiesin (0,3%). Zdecydowanie najniższa lesistość występuje w sołectwach graniczących z miastem Zduńska Wola.

¹² Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zduńska Wola. Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XV/181/2016 Rady Gminy Zduńska Wola z dnia 23 czerwca 2016 r.str.58

Rys.18. Lesistość gminy Zduńska Wola wg sołectw (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z „*Leksykon sołectw gminy Zduńska Wola*” Łódź-Warszawa 2011

3. Osadnictwo i transport

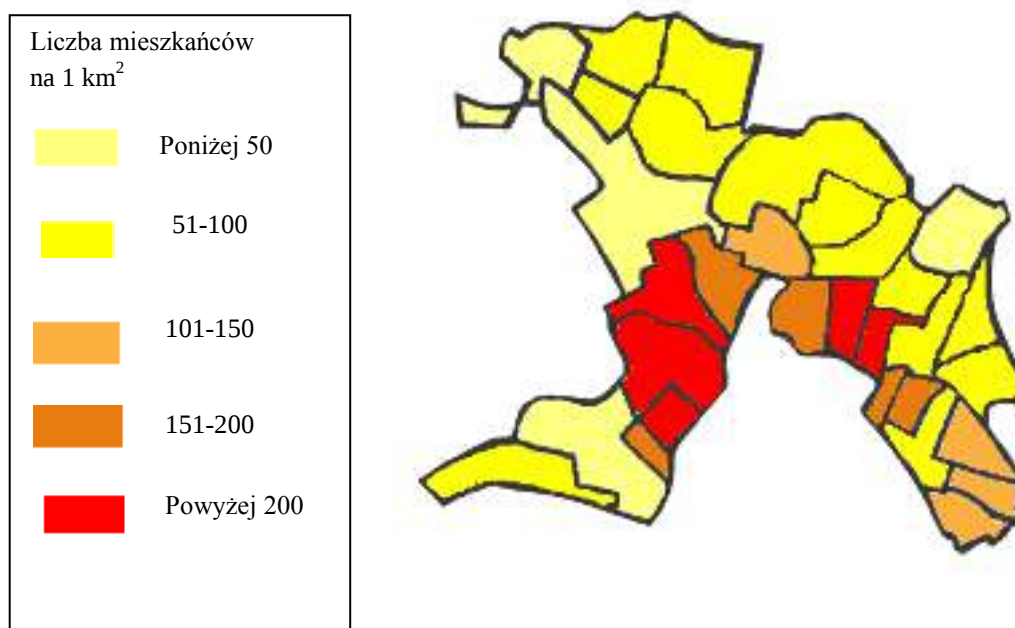
W 2009r. w gminie mieszkało 11 500 osób¹³. Obecnie liczba mieszkańców znacznie wzrosła i wynosi 11 898 osób¹⁴. Wynika to z postępującego zjawiska dezurbanizacji, ludność dotychczas zamieszkująca miasto Zduńska Wola osiedla się na jej obrzeżach.

Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi 108 os./km². Sołectwa sąsiadujące z miastem Zduńska Wola cechują się największą gęstością zaludnienia wynoszącą ponad 200 os./km², przewyższając dwukrotnie średnią gęstość zaludnienia gminy. W sołectwach o charakterze bardziej rolniczym oddalonych od miasta gęstość zaludnienia jest niska i nie przekracza 100 os./km² (**rys.19**).

Ponad 65% mieszkańców gminy zamieszkuje wsie podmiejskie takie jak Czechy, Izabelów, Opiesin, Ochraniew, Janiszewice, Henryków czy Ogrodzisko. W wyniku szybkiego wzrostu liczby mieszkańców, coraz więcej gruntów rolnych jest odralnianych i przeznaczanych pod zabudowę mieszkaniową. Dawne typowo rolnicze tereny, przekształcają się w przedmieścia Zduńskiej Woli.

¹³ Leksykon sołectw gminy Zduńska Wola” Łódź-Warszawa 2011

¹⁴ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zduńska Wola Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XV/181/2016 Rady Gminy Zduńska Wola z dnia 23 czerwca 2016 r.

Rys.19. Gęstość zaludnienia gminy Zduńska Wola

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z „*Leksykon sołectw gminy Zduńska Wola*” Łódź-Warszawa 2011

Tereny sołectw Wólka Wojsławska oraz Suchoczasy, cechuje spadek liczby mieszkańców. Duża odległość od miasta powoduje, że tereny te są nieatrakcyjne dla rozwoju osadnictwa. Zjawisko masowego odralniania gruntów i bardzo szybki wzrost ilości zabudowy mieszkaniowej, to jeden z głównych czynników degradujących gleby w gminie Zduńska Wola.

Intensywny rozwój osadnictwa oraz położenie w centralnej części kraju powoduje że na terenie gminy rozwinął się transport drogowy oraz kolejowy. W ciągu ostatnich 10 lat na terenie gminy trwała budowa drogi szybkiego ruchu S-8, która bardzo negatywnie wpływa na stan gleb w jej pobliżu. Głównym problemem są toksyczne dla środowiska związki siarki i azotu, które gromadzą się w glebach. Podobnie negatywny wpływ ma przebiegająca równoleżnikowo przez centralną część gminy droga krajowa numer 14. Tereny położone w pobliżu drogi są wyłączone z działalności rolniczej. Przez teren gminy przebiegają dwie główne linie kolejowe, jedna z Łodzi do Poznania, druga z Górnego Śląska do Gdyni (magistrała węglowa). Linie te są zelektryfikowane a jadące pociągi nie mają negatywnego wpływu na gleby. Jedynie w przypadku awarii bądź wypadku pociągu wiozącego substancje toksyczne może dojść do skażenia gleb w pobliżu linii kolejowych.

4. Przemysł i usługi

Obiekty przemysłowe i usługowe wpływające negatywnie na stan gleb gminy to:

1. Żwirownia i betoniarnia Żwir-Trans w Mostkach. Zakład zajmuje się pozyskiwaniem żwirów i piasków których bogate zasoby znaleziono we wsi Mostki. Zakład poprzez powstanie głębokiego wykopu doprowadził do zdegradowania pokrywy glebowej na znacznym obszarze.
2. Wysypisko śmieci w Mostkach. Powstało w miejscu starego wykopu gdzie wyeksploatowano złoża żwirów i piasków. Składowisko odpadów wywiera niezwykle negatywny wpływ na gleby. Z odpadów uwalniają się toksyczne substancje które zanieczyszczają środowisko glebowe sołectwa Mostki.
3. Firma drogowa Dromak w Porębach. Zakład ten zajmuje się produkcją mas bitumicznych. Intensywne zapylenie oraz działalność górnicza (piaski i żwiry) doprowadza do intensywnej degradacji gleb.

Na terenie gminy zlokalizowano oczyszczalnię ścieków. Ma ona pozytywny wpływ na gleby. Poprzez oczyszczenie ścieków pochodzących z domów i fabryk gminy, nie dostają się one do gleb i wód powierzchniowych. Dzięki temu zmniejsza się zjawisko degradacji gleb na obszarze gminy. Na terenie gminy bardzo dobrze rozwinął się przemysł spożywczy. Nie wywiera on jednak negatywnego wpływu na gleby gminy.

Podsumowanie

Ocena racjonalności aktualnej struktury użytkowania gleb w gminie

Gmina Zduńska Wola cechuje się korzystnymi dla rolnictwa warunkami glebowymi. Na terenie gminy zaznaczają się wyraźne dysproporcje w zakresie jakości gleb pomiędzy poszczególnymi sołectwami. Priorytetowym kierunkiem rozwoju przestrzennego gminy pozostaje nadal funkcja rolnicza

Porównując mapę gleb i mapę struktury użytkowania terenu (**Załącznik 1 i 2**) widać racjonalne gospodarowanie gruntami. Tereny o bardzo dobrych glebach II i III klasy bonitacyjnej np. S część sołectwa Wojsławice i sołectwo Korczew charakteryzują się dominacją gruntów ornych, a główną sferą działalności gospodarczej jest rolnictwo. Brak terenów przemysłowych wpływa korzystnie na stan środowiska przyrodniczego.

Lesistość gminy wynosi 27,3%. Lasy porastają gleby słabe, poniżej IV klasy bonitacyjnej. Duży udział gleb bielicowych powoduje, że wiele terenów przeznacza się pod zalesienie a wskaźnik lesistości obszarów wzrasta np. obszar sołectw Nowe Annapole, Izabelów Poręby i N część sołectwa Wojsławice. Wzrost wskaźnika lesistości gminy to efekt zagospodarowywania obszarów nie przydatnych rolniczo

Coraz więcej gruntów rolnych na terenie gminy jest odralnianych i przeznaczanych pod zabudowę mieszkaniową. Podmiejskie sołectwa Opiesin, Czechy, Janiszewice czy Henryków mimo dobrych gleb nie pełnią już funkcji rolniczej. Przyczyną tego zjawiska jest bliskość Zduńskiej Woli a co za tym idzie narastająca presja ze strony osadnictwa. Coraz mniej osób na tych obszarach zajmuje się rolnictwem.

Propozycje zmian w strukturze użytkowania

Z przeprowadzonych obserwacji wynika, że większość terenu gminy cechuje się racjonalną gospodarką gruntami. Na terenie sołectw podmiejskich zachodzi zjawisko masowego odralniania gruntów, presja zabudowy mieszkaniowej niszczy dobrej jakości gleby. Na terenie Opiesina i Janiszewic należy ograniczyć odralnianie i zmniejszyć liczbę wydawanych pozwoleń na budowę.

Na terenie gminy występują obszary nieprawidłowo zmeliorowanych lub niezmeliorowanych czarnych ziem, gleb o wysokiej przydatności dla rolnictwa. Sytuacja taka ma miejsce w sołectwach Gajewniki, Gajewniki Kolonia, Czechy i Poręby. Inwestycje gminy w instalacje melioracyjne poprawiłyby znacząco jakość gleb i umożliwiły rozwój rolnictwa. Dzisiaj czarne ziemie zdegradowane zajęte są pod trwałe użytki zielone oraz zabudowę mieszkaniowo-usługową.

Spis rysunków i tabel:

- Rys.1 Gmina Zduńska Wola na tle województwa i powiatu
- Rys.2 Gmina i miasto Zduńska Wola
- Rys.3 Mapa hipsometryczna województwa łódzkiego
- Rys.4 Mapa geomorfologiczna województwa łódzkiego i okolic
- Rys.5. Mapa geologiczna województwa łódzkiego i okolic
- Rys.6. Lasy gminy Zduńska Wola
- Rys.7. Migracje ludności na pobyt stały
- Rys.8. Profil gleby biellicowej
- Rys.9. Gleba biellicowa pod borem świeżym
- Rys.10. Profil gleby brunatnej
- Rys.11. Gleba brunatna wylugowana
- Rys.12. Profil mady
- Rys.13. Mada piaszczysta
- Rys.14. Profil czarnej ziemi
- Rys.15. Struktura użytkowania ziemi w gminie Zduńska Wola (stan na dn. 01.01.2017r.)
- Rys.16. Struktura użytkowania ziemi w gminie Zduńska Wola (stan na dn. 01.01.2004r.)
- Rys.17. Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych gminy Zduńska Wola
- Rys.18. Lesistość gminy Zduńska Wola wg sołectw
- Rys.19. Gęstość zaludnienia gminy Zduńska Wola
- Tab.1. Podmioty gospodarcze w gminie Zduńska Wola wg działów w 2012r.
- Tab.2. Struktura użytkowania ziemi w gminie Zduńska Wola
- Tab. 3. Struktura użytków rolnych w gminie Zduńska Wola

Bibliografia:

1. Bartosiewicz B. ,Kowara S. ,Milewska-Osiecka K., Nalewajko J., Ogrodowczyk A., Turczyn M., Ulańska J.: „*Leksykon Sołectw gminy Zduńska Wola*”, Ośrodek Badawczy Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego, Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego, Urząd Gminy Zduńska Wola, Łódź- Zduńska Wola 2011
2. „*Gminny zbiorczy wykaz użytków rolnych oraz lasów z podziałem na klasy gleboznawcze oraz grupy i podgrupy rejestrowe*” stan na dzień 1 stycznia 2017.
3. Kaczyński N.: „*Gleba*” Warszawa 1950r. Państwowy Instytut Wydawnictw Rolniczych
4. „*Roczniki Nauk Rolniczych*”. Warszawa 1960 str.7, PAN
5. „*Statystyczne Vademecum samorządowca*” 2016 Urząd Statystyczny w Łodzi
6. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi: „*Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2008 roku*” Łódź 2009 Biblioteka Monitoringu Środowiska
7. Zawadzki S.: „*Podstawy gleboznawstwa*”, Warszawa 2002 r., PWRiL
8. „*Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Zduńska Wola*” przyjęta Uchwałą Nr przyjęta Uchwałą Nr XV/181/2016 Rady Gminy Zduńska Wola z dnia 23 czerwca 2016 r.
9. <http://gminazdunskawola.pl>
10. <http://mapy.geoportal.gov.pl>
11. <http://www.rynek-rolny.pl>
12. <http://www.tygodnik-rolniczy.pl>